

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. rugsėjo 12 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Intelektinė nuosavybė – Patentai – Direktyva 2004/48/EB – 9 straipsnio 7 dalis – Produktų pateikimas rinkai pažeidžiant patento suteikiamas teises – Laikinosios priemonės – Vėlesnis patento pripažinimas negaliojančiu – Pasekmės – Teisė į tinkamą kompensaciją už laikinosiomis priemonėmis padarytą žalą“

Byloje C-688/17

dėl *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas, Vengrija) 2017 m. lapkričio 9 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2017 m. gruodžio 8 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Bayer Pharma AG

prieš

Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Nyrt.,

Exeltis Magyarország Gyógyszerkereskedelmi Kft.

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija)

kuriį sudaro kolegijos pirmininkė A. Prechal, teisėjai F. Biltgen, J. Malenovský (pranešėjas), C. G. Fernlund ir L. S. Rossi,

generalinis advokatas G. Pitruzzella,

posėdžio sekretorė R. Šereš, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. sausio 9 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Bayer Pharma AG*, atstovaujamos E. Szakács, K. J. Tálás ir I. Molnár,
- *Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Nyrt.*, atstovaujamos *ügyvédek* A. Szecskay ir G. Bacher,
- *Exeltis Magyarország Gyógyszerkereskedelmi Kft.*, atstovaujamos *ügyvédek* K. Szamosi, P. Lukácsi ir Á. György,
- Europos Komisijos, atstovaujamos L. Havas, F. Wilman ir S. L. Kaléda,

* Proceso kalba: vengrų.

susipažinęs su 2019 m. balandžio 11 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo (OL L 157, 2004, p. 45; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 2 t., p. 32) 9 straipsnio 7 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Bayer Pharma AG* (toliau – Bayer) ginčą su *Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Nyrt.* (toliau – Richter) ir *Exeltis Magyarország Gyógyszerkereskedelmi Kft.* (toliau – *Exeltis*) dėl žalos, kurią pastarosios dvi bendrovės patyrė dėl Bayer prašymu joms nustatytų draudimų.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

- 3 Sutarties dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (toliau – TRIPS sutartis), esančios 1994 m. balandžio 15 d. Marakeše pasirašytos Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutarties 1C priede, kuri buvo patvirtinta 1994 m. gruodžio 22 d. Tarybos sprendimu 94/800/EB dėl daugiašalių derybų Urugvajaus raunde (1986–1994) priimtų susitarimų patvirtinimo Europos bendrijos vardu jos kompetencijai priklausančių klausimų atžvilgiu (OL L 336, 1994, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 21 t. p. 80), preambulės pirmoje pastraipoje nurodyta:

„Siekdamos sumažinti tarptautinės prekybos iškraipymus ir trukdymus ir atsižvelgdamos į būtinybę skatinti efektyvią ir tinkamą intelektinės nuosavybės teisių apsaugą, taip pat siekdamos užtikrinti, kad pačios intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimo priemonės ir tvarka netaptų teisėtos prekybos kliūtimis.“

- 4 TRIPS sutarties 1 straipsnio „Įsipareigojimų pobūdis ir apimtis“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės įgyvendina šios Sutarties nuostatas. Valstybės narės gali, bet neprivalo, savo įstatymuose numatyti didesnę apsaugą, negu reikalauja ši Sutartis, su sąlyga, kad tokia apsauga neprieštarautų šios Sutarties nuostatoms. Valstybės narės savo teisės sistemoje ir praktikoje gali nustatyti atitinkamą šios Sutarties nuostatų vykdymo būdą.“

- 5 TRIPS sutarties 50 straipsnio „Laikinosios priemonės“ 7 dalyje nustatyta:

„Kai laikinosios priemonės atšaukiamos arba kai jos nustoja galioti dėl kokios nors pareiškėjo veiklos ar neveikimo, arba jei vėliau paaiškėja, kad intelektinės nuosavybės teisės pažeidimo ar pažeidimo grėsmės nebuvo, teismai turi teisę įpareigoti pareiškėją, esant atsakovo prašymui, suteikti atsakovui atitinkamą kompensaciją už šiomis priemonėmis sukeltą bet kokią žalą.“

Sąjungos teisė

- 6 Direktyvos 2004/48 4, 5, 7, 8, 10 ir 22 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(4) Tarptautiniu lygiu visos valstybės narės ir pati Bendrija savo kompetencijos ribose privalo laikytis [TRIPS sutarties] <...>.“

(5) TRIPS sutartyje visų pirma yra nuostatos dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo priemonių, kurios yra bendri tarptautiniu lygiu taikomi standartai, įgyvendinami visose valstybėse narėse. Ši direktyva nepažeidžia valstybių narių tarptautinių įsipareigojimų, įskaitant įsipareigojimus pagal TRIPS sutartį.

<...>

(7) Iš Komisijos šiuo klausimu vykdytų konsultacijų aiškėja, kad nepaisant TRIPS sutarties, valstybių narių intelektinės nuosavybės teisių gynimo priemonės dar labai skiriasi. Pavyzdžiui, valstybėse narėse labai skiriasi laikinųjų priemonių, kurios visų pirma naudojamos įrodymams užtikrinti, taikymas, žalos apskaičiavimas ar draudimų taikymas. <...>

(8) Valstybių narių intelektinės nuosavybės teisių gynimo sistemų skirtumai neleidžia tinkamai veikti Vidaus rinkai ir užtikrinti vienodą intelektinės nuosavybės teisių apsaugą visoje Bendrijoje. <...>

<...>

(10) Šios direktyvos tikslas – suderinti [valstybių narių teisės aktus], kad vidaus rinkoje būtų užtikrintas aukštas, vienodas ir vieningas [intelektinės nuosavybės] apsaugos lygis.

<...>

(22) Taip pat labai svarbu numatyti laikinas priemones, kuriomis tuoj pat sustabdomas pažeidimas, nelaukiant sprendimo dėl nusikaltimo sudėties, tačiau paisant gynybos teisių, užtikrinant laikinųjų priemonių proporcingumą pagal bylos ypatybes ir pateikiant garantijas atsakovo išlaidoms ir patirtai žalai padengti nepateisinamo reikalavimo atveju. Tokios priemonės ypač pateisinamos, kai delsimas intelektinės nuosavybės teisės turėtojui padarytų esminę nepataisomą žalą.“

7 Šios direktyvos 1 straipsnyje nustatyta:

„Ši direktyva nustato priemones, procedūras ir gynybos būdus užtikrinti intelektinės nuosavybės teisių gynimą. Šioje direktyvoje terminas „intelektinės nuosavybės teisės“ apima pramoninės nuosavybės teises.“

8 Šios direktyvos 2 straipsnio „Taikymo sritis“ 3 dalyje numatyta:

„Ši direktyva neturi poveikio:

<...>

b) valstybių narių tarptautiniams įsipareigojimams ir visų pirma TRIPS sutarčiai, įskaitant įsipareigojimus, susijusius su baudžiamosiomis procedūromis ir bausmėmis;

<...>“

9 Direktyvos 2004/48 II skyrius „Priemonės, procedūros ir gynybos būdai“ apima šios direktyvos 3–15 straipsnius. Šiame 3 straipsnyje „Bendrasis įsipareigojimas“ nustatyta:

„1. Valstybės narės numato priemones, procedūras ir gynybos būdus, būtinus užtikrinti intelektinės nuosavybės teisių, kurioms taikoma ši direktyva, vykdymą. Šios priemonės, procedūros ir teisių gynimo būdai yra sąžiningi ir teisingi, neturi būti komplikuoti ar brangūs, ar sukelti nepagrįstą vėlavimą ar delsimą.“

2. Tos priemonės, procedūros ir gynybos būdai taip pat turi būti veiksmingi, proporcingi ir atgrasantys; jie turi būti taikomi tokiu būdu, kad nebūtų sukuriamos kliūtys teisėtai prekybai ir numatytų apsaugos priemonės nuo piktnaudžiavimo jomis.“

10 Direktyvos 2004/48 9 straipsnyje „Laikinosios ir prevencinės priemonės“ nustatyta:

„1. „Valstybės narės užtikrina, kad pareiškėjo prašymu teismo institucijos galėtų:

a) įtariamam pažeidėjui nustatyti laikinąjį draudimą, skirtą užkirsti kelią bet kokiam gresiančiam intelektinės nuosavybės teisių pažeidimui, arba laikinai ir pagal nacionalinės teisės aktus nustatant pakartotinę nuobaudą, tęsti šių teisių tariamus pažeidimus arba, jei jie tęsiami, reikalauti pateikti užstatą, kuris užtikrintų kompensaciją teisių turėtojui; <...>

b) reikalauti atlikti poėmį arba pristatyti intelektinės nuosavybės teisių pažeidimu įtariamą prekę, siekiant, kad jos nepatektų ar nejudėtų prekybos kanaluose.

2. Jei pažeidimas įvykdytas komerciniu mastu, valstybės narės užtikrina, kad, nukentėjusiai šaliai įrodžius aplinkybes, dėl kurių gali kilti grėsmė žalos atlyginimui, teismo institucijos galėtų reikalauti įtariamo pažeidėjo prevencinio kilnojamojo ir nekilnojamojo turto poėmio, įskaitant jo banko sąskaitų ir kitokių lėšų blokavimą. <...>

<...>

7. Kai laikinosios priemonės atšaukiamos arba kai jos nustoja galioti dėl kokio nors pareiškėjo veiksmo ar neveikimo, arba jei vėliau paaiškėja, kad intelektinės nuosavybės teisės nebuvo pažeistos ar nebuvo grėsmės, kad jos bus pažeistos, teisminės institucijos yra įgaliosios nurodyti, kad atsakovo prašymu pareiškėjas atsakovui kompensuotų bet kokią šiomis priemonėmis sukeltą žalą.“

Vengrijos teisė

11 Remiantis *Találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. Törvény* (1995 m. Įstatymas Nr. XXXIII dėl patentų apsaugos) 18 straipsnio 1 ir 2 punktais, apsauga, kurią suteikia patentas, įsigalioja paskelbus paraišką ir galioja nuo paraiškos padavimo datos. Ši apsauga yra laikina ir tampa galutinė tik tada, kai pareiškėjas gauna patentą savo išradimui.

12 *Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény* (1952 m. Įstatymas Nr. III, kuriuo nustatomas Civilinio proceso kodeksas) 156 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Teismas, gavęs prašymą, taikydamas laikinąją apsaugos priemonę gali nurodyti patenkinti ieškinį arba priešieškinį arba prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones, jei tokia priemonė yra būtina siekiant užkirsti kelią tiesioginei žalai arba išlaikyti *status quo* ar ieškovo teisių viršenybę ir jeigu tokia priemonė neviršija naudos, kurią tikimasi gauti taikant šią priemonę. <...> Prašymą pagrindžiančių faktų patikimumas turi būti įrodytas.“

13 *Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény* (1959 m. Įstatymas Nr. IV, kuriuo nustatomas Civilinis kodeksas, toliau – Civilinis kodeksas) 339 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Asmuo, neteisėtai padaręs žalą kitam asmeniui, privalo ją atlyginti. Nuo šio įpareigojimo atleidžiami asmenys, kurie įrodo, kad elgėsi taip, kaip paprastai galima tikėtis iš bet kokio tokioje padėtyje atsidūrusio asmens.“

14 Muitinės kodekso 340 straipsnio 1 dalis nustato:

„Nukentėjęs asmuo privalo veikti taip, kaip paprastai galima tikėtis, kad elgsis bet kuris konkrečioje situacijoje atsidūręs asmuo, siekdamas išvengti žalos arba ją sumažinti. Nėra jokio poreikio atlyginti šaliai už žalą, kurią lėmė tai, kad nukentėjusysis nesilaikė šio įpareigojimo.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 15 2000 m. rugpjūčio 8 d. *Bayer* pateikė *Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala* (Nacionalinis intelektinės nuosavybės biuras, Vengrija, toliau – Biuras) farmacijos produkto, kurio veiklioji sudedamoji dalis yra kontracepcijos priemonė, patento paraišką. 2002 m. spalio 28 d. Biuras paskelbė šią paraišką.
- 16 2009 m. lapkričio mėn. ir 2010 m. rugpjūčio mėn. *Richter* ir 2010 m. spalio mėn. *Exeltis* pradėjo Vengrijoje prekiauti kontraceptiniais farmacijos produktais (toliau – nagrinėjami produktai).
- 17 2010 m. spalio 4 d. Biuras suteikė *Bayer* patentą.
- 18 2010 m. lapkričio 8 d. *Richter* pateikė Biurui prašymą pripažinti pažeidimo nebuvimą ir nustatyti, kad nagrinėjamais produktais nepažeidžiamas *Bayer* patentas.
- 19 2010 m. lapkričio 9 d. *Bayer* paprašė *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas, Vengrija) taikyti laikinąsias priemones, jomis siekė uždrausti *Richter* ir *Exeltis* tiekti produktus rinkai. Šie prašymai buvo atmesti dėl to, kad pažeidimo tikimybė nebuvo įrodyta.
- 20 2010 m. gruodžio 8 d. *Richter* ir *Exeltis* pateikė Biurui prašymą pripažinti *Bayer* patentą negaliojančiu.
- 21 2011 m. gegužės 25 d. *Bayer* pateikė naujus prašymus taikyti laikinąsias priemones prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui; tas teismas 2011 m. liepos 11 d. vykdomosiomis nutartimis, įsigaliojusiomis 2011 m. rugpjūčio 8 d., uždraudė bendrovėms *Richter* ir *Exeltis* tiekti nagrinėjamus produktus rinkai ir kartu nustatė joms pareigą pateikti užstatą.
- 22 2011 m. rugpjūčio 11 d. *Bayer* inicijavo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme procesus dėl teisių pažeidimo prieš *Richter* ir *Exeltis*. Šių bylų nagrinėjimas buvo sustabdytas, kol bus priimtas galutinis sprendimas byloje dėl *Bayer* patento pripažinimo negaliojančiu.
- 23 Gavęs *Richter* ir *Exeltis* skundus dėl 2011 m. liepos 11 d. nutarčių, *Fővárosi Ítéltábla* (Sostinės apygardos apeliacinis teismas, Vengrija) atitinkamai 2011 m. rugsėjo 29 d. ir spalio 4 d. panaikino šias nutartis dėl procedūrinių trūkumų ir grąžino bylą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.
- 24 2012 m. sausio 23 d. ir 2012 m. sausio 30 d. nutartimis šis atmetė *Bayer* prašymus taikyti laikinąsias priemones. Nors manydamas, kad *Richter* ir *Exeltis* įėjo į rinką pažeisdamos patentą, šis teismas nusprendė, kad, atsižvelgiant visų pirma į *Bayer* patento pripažinimo negaliojančiu procedūros eigą ir lygiaverčio Europos patento atsiėmimą, tokių priemonių priėmimas negali būti laikomas proporcingu. 2012 m. gegužės 3 d. sprendimu *Fővárosi Ítéltábla* (Sostinės apygardos apeliacinis teismas) šias dvi nutartis paliko nepakeistas.
- 25 2012 m. birželio 14 d. sprendimu Biuras iš dalies tenkino *Richter* ir *Exeltis* pateiktą prašymą pripažinti *Bayer* patentą negaliojančiu. Pastarosioms pateikus naują prašymą, Biuras atšaukė savo 2012 m. birželio 14 d. sprendimą ir 2012 m. rugsėjo 13 d. sprendimu pripažino negaliojančiu visą šį patentą.

- 26 2014 m. rugsėjo 9 d. nutartimi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas panaikino 2012 m. rugsėjo 13 d. Biuro sprendimą. Be to, jis pakeitė jo 2012 m. birželio 14 d. sprendimą ir pripažino negaliojančiu visą *Bayer* patentą.
- 27 2016 m. rugsėjo 20 d. nutartimi *Fővárosi Ítéltábla* (Sostinės apygardos apeliacinis teismas) patvirtino šią nutartį.
- 28 2017 m. kovo 3 d., *Bayer* atsisakius ieškinio dėl teisių pažeidimo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nutraukė bylą tarp *Bayer* ir *Exeltis*.
- 29 2017 m. birželio 30 d. sprendimu jis galutinai atmetė *Bayer* ieškinį dėl teisių pažeidimo *Richter* atsižvelgdamas į galutinį *Bayer* patento pripažinimą negaliojančiu.
- 30 2012 m. vasario 22 d. pateiktu priešieškiniu *Richter* ir 2017 m. liepos 6 d. pateiktu ieškiniu *Exeltis* paprašė priteisti iš *Bayer* žalos, kurią jos teigia patyrusios dėl šio sprendimo 21 punkte nurodytų laikinųjų priemonių, atlyginimą.
- 31 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme *Bayer* prašo atmesti minėtus prašymus ir nurodo, kad *Richter* ir *Exeltis* pačios padarė žalą, kurią jos teigia patyrusios, tyčia ir neteisėtai pateikdamos nagrinėjamus produktus rinkai. Pagal Civilinio kodekso 340 straipsnio 1 dalį šios žalos atlyginimas nėra pagrįstas.
- 32 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės mano: kadangi Vengrijos teisėje nėra nuostatų, konkrečiai reglamentuojančių Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 7 dalyje numatytus atvejus, bendrosios Civilinio kodekso taisyklės dėl atsakomybės ir žalos atlyginimo turi būti aiškinamos atsižvelgiant į šią nuostatą. Vis dėlto jam kyla klausimas, pirma, dėl šios direktyvos 9 straipsnio 7 dalyje įtvirtintos taisyklės taikymo srities ir visų pirma jam rūpi išsiaiškinti, ar ši nuostata tik užtikrina atsakovui teisę į žalos atlyginimą, ar joje taip pat apibrėžtas jos turinys. Antra, jis siekia išsiaiškinti, ar minėtos direktyvos 9 straipsnio 7 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal ją yra draudžiama, kad nacionalinis teismas, taikydamas valstybės narės civilinės teisės nuostatą, nagrinėtų atsakovo vaidmenį atsirandant žalai.
- 33 Šiomis aplinkybėmis *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar [Direktyvos 2004/48] 9 straipsnio 7 dalyje esantį žodžių junginį „suteikti <...> tinkamą kompensaciją“ reikia aiškinti taip, kad valstybės narės privalo nustatyti šalių atsakomybę, kompensacijos dydį ir mokėjimo tvarką reglamentuojančias materialinės teisės normas, pagal kurias valstybių narių teismai galėtų įpareigoti ieškovą atlyginti atsakovui žalą, patirtą dėl priemonių, kurias vėliau teismai panaikino arba kurios nebebuvo taikomos dėl ieškovo veiksmų arba neveikimo, arba tais atvejais, kai vėliau teismas pripažįsta nebuvus intelektinės nuosavybės teisės pažeidimo arba jo grėsmės?
2. Jeigu į pirmąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar pagal [Direktyvos 2004/48] 9 straipsnio 7 dalį draudžiami valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos, kiek tai susiję su šioje direktyvos nuostatoje numatyta kompensacija, turi būti taikomos civilinę atsakomybę ir žalos atlyginimą reglamentuojančios valstybės narės bendrosios teisės normos, pagal kurias teismas negali įpareigoti ieškovo atlyginti žalos, padarytos taikant laikinąją priemonę, kuri vėliau paaiškėja esanti nepagrįsta dėl nebegaliojančio patento, ir atsiradusios dėl atsakovo elgesio, kuris nebuvo toks, kokio įprastai galima tikėtis aptariamoje situacijoje, arba už kurios atsiradimą atsako tas pats atsakovas, jeigu taikyti tokią laikinąją priemonę prašiusio ieškovo elgesys buvo toks, kokio įprastai tikimasi tokioje situacijoje?“

Dėl prejudicinių klausimų

- 34 Savo klausimais kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 7 dalį, konkrečiai – joje esančią sąvoką „tinkama kompensacija“, reikia aiškinti taip, kad pagal ją draudžiami valstybės narės teisės aktai, kuriuose numatyta, jog nereikia asmeniui atlyginti žalos, kurią jis patyrė dėl to, kad nesiėlgė taip, kaip paprastai galima tikėtis, kad elgsis bet kuris asmuo, siekdamas išvengti žalos arba ją sumažinti, ir dėl kurių tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, teisėjas nepriteisia iš prašymą dėl laikinųjų priemonių pateikusios šalies žalos, padarytos šiomis priemonėmis, atlyginimo, nepaisydamas to, kad patentas, kurio pagrindu tokių priemonių prašyta ir jos pritaikytos, buvo pripažintas negaliojančiu.
- 35 Siekiant atsakyti į šiuos klausimus, pirmiausia svarbu nustatyti, ar valstybės narės turi apibrėžti Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 7 dalyje nurodytos sąvokos „tinkama kompensacija“ turinį, apimtį ir taikymo taisykles; prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teikia pirmenybę šiam požiūriui.
- 36 Šiuo atžvilgiu iš karto reikia pažymėti, kad Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 7 dalyje nurodyta, jog teisminės institucijos yra įgaliosios nurodyti, kad atsakovo prašymu pareiškėjas atsakovui kompensuoti bet kokią laikinosiomis priemonėmis sukeltą žalą tais atvejais, kai šios priemonės atšaukiamos arba kai jos nustoja galioti dėl kokio nors pareiškėjo veiksmo ar neveikimo, arba jei vėliau paaiškėja, kad intelektinės nuosavybės teisės nebuvo pažeistos ar nebuvo grėsmės, kad jos bus pažeistos.
- 37 Nors minėtos nuostatos formuluotėje aiškiai nenurodyta, iš Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 7 dalies bendros struktūros aiškiai matyti, kad ji skirta valstybėms narėms, ir įpareigoja valstybes nares savo nacionalinėje teisėje numatyti visas minėtame 9 straipsnyje numatytas priemones, įskaitant tas, kurios nurodytos šio straipsnio 7 dalyje, kaip tai, beje, patvirtina minėtos direktyvos 22 konstatuojamoji dalis.
- 38 Taigi Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 7 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją valstybės narės įpareigojamos savo teisės aktuose suteikti kompetentingiems teismams įgaliojimus atsakovo prašymu priteisti iš ieškovo žalos, padarytos šiame straipsnyje nurodytomis laikinosiomis priemonėmis, atlyginimą.
- 39 Iš Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 7 dalies formuluotės taip pat matyti, kad šie įgaliojimai, pirma, gali būti įgyvendinami arba tuo atveju, kai laikinosios priemonės panaikinamos arba nustoja galioti dėl ieškovo veiksmų ar neveikimo, arba kai vėliau konstatuojama, kad intelektinės nuosavybės teisės nebuvo pažeistos ar nebuvo grėsmės, kad jos bus pažeistos. Antra, šie įgaliojimai turi būti susiję su „bet kokia žala“, kurią sukėlė nurodytos priemonės, ir, trečia, žalos atlyginimas turi būti priteistas kaip „tinkama kompensacija“.
- 40 Konkrečiau kalbant apie šią „tinkamos kompensacijos“ sąvoką, reikia priminti, kad tiek iš vienodo Sąjungos teisės taikymo, tiek iš lygybės principo reikalavimų matyti, kad, kai Sąjungos teisės nuostatoje aiškiai nedaroma nuoroda į valstybių narių teisę, norint nustatyti šios nuostatos prasmę ir apimtį, jos reikšmė visoje Sąjungoje paprastai turi būti aiškinama savarankiškai ir vienodai, atsižvelgiant į nuostatos kontekstą ir nagrinėjamu teisės aktu siekiamą tikslą (2010 m. spalio 21 d. Sprendimo *Padawan*, C-467/08, EU:C:2010:620, 32 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 41 Kadangi Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 7 dalyje nėra jokios nuorodos į valstybių narių nacionalinę teisę, kiek tai susiję su minėta sąvoka „tinkama kompensacija“, ji turi būti aiškinama savarankiškai ir vienodai, ir negali būti priskiriama skirtingoms valstybėms narėms.
- 42 Tokią išvadą patvirtina Direktyva 2004/48 siekiamas tikslas. Iš tiesų jos 10 konstatuojamojoje dalyje pažymėta, kad jos tikslas – suderinti valstybių narių teisės aktus, kad vidaus rinkoje būtų užtikrintas aukštas, lygiavertis ir vienodas intelektinės nuosavybės apsaugos lygis.

- 43 Šiuo klausimu Direktyvos 2004/48 7 konstatuojamojoje dalyje pažymima, kad yra didelių skirtumų tarp valstybių narių, visų pirma, kiek tai susiję su laikinųjų apsaugos priemonių taikymo tvarka. Be to, šios direktyvos 8 konstatuojamojoje dalyje primenama, kad tokie skirtumai neleidžia tinkamai veikti vidaus rinkai ir užtikrinti vienodą intelektinės nuosavybės teisių apsaugą visoje Sąjungos teritorijoje.
- 44 Toks aiškinimas, kad įvairios valstybės narės pačios gali laisvai apibrėžti Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 7 dalyje nurodytos „tinkamos kompensacijos“ sąvokos turinį, apimtį ir taikymo tvarką, pažeistų ši aukšto intelektinės nuosavybės apsaugos lygio lygiavertiškumo ir vienodumo tikslą, kurio siekė Sąjungos teisės aktų leidėjas.
- 45 Šio sprendimo 41 punkte pateikta išvada negali pažeisti įpareigojimų pagal TRIPS sutartį, kuri saisto tiek Sąjungą, tiek jos valstybes nares ir į kurią Direktyvoje 2004/48 kelis kartus pateikiama nuoroda.
- 46 Iš tiesų TRIPS sutarties 1 straipsnio 1 dalyje, be kita ko, numatyta, kad „valstybės narės savo teisės sistemoje ir praktikoje gali nustatyti atitinkamą šios Sutarties nuostatų vykdymo būdą“. Šios bendros nuostatos taikymo sritis apima ir šios sutarties 50 straipsnio 7 dalį, kurios formuluotė iš esmės identiška Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 7 daliai ir kurioje taip pat numatyta „atitinkamos kompensacijos“ sąvoka.
- 47 Be to, minėtos sutarties, kurios preambulės pirmoje pastraipoje pažymima, jog ja siekiama užtikrinti efektyvią ir tinkamą intelektinės nuosavybės teisių apsaugą, 1 straipsnio 1 dalyje aiškiai pripažįstama valstybių narių galimybė taikyti didesnę apsaugą, nei reikalaujama pagal šią sutartį.
- 48 Būtent toks buvo Sąjungos teisės aktų leidėjo pasirinkimas priimant Direktyvą 2004/48, kurios pagrindinis tikslas, primintas šio sprendimo 42 punkte, yra užtikrinti aukštą, lygiavertį ir vienodą intelektinės nuosavybės apsaugos lygį Sąjungos teisės ir jos valstybių narių teisės sistemose.
- 49 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, sąvoką „tinkama kompensacija“ reikia laikyti savarankiška Sąjungos teisės sąvoka, kurią jos teritorijoje reikia aiškinti vienodai.
- 50 Šiuo klausimu, kaip matyti iš šio sprendimo 38 punkto, pagal Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 7 dalį valstybės narės įpareigojamos įgalioti savo nacionalinius teismus šioje nuostatoje numatytais sąlygomis priteisti atsakovui tinkamą kompensaciją.
- 51 Taigi šie nacionaliniai teismai, naudodamiesi taip apibrėžtais jiems suteiktais įgaliojimais, turi įvertinti konkrečias jų nagrinėjamų bylų aplinkybes, kad nuspręstų, ar reikia priteisti iš ieškovo kompensaciją atsakovui, kuri turi būti „tinkama“, t. y. pateisinama, atsižvelgiant į šias aplinkybes.
- 52 Konkrečiai kalbant, nors naudojimuisi įgaliojimais priteisti tokią kompensaciją yra griežtai taikomos išankstinės sąlygos, pagal kurias arba laikinosios priemonės turi būti panaikintos ar nustojusios galioti dėl pareiškėjo veiksmų ar neveikimo, arba turi būti vėliau konstatuota, kad intelektinės nuosavybės teisės nebuvo pažeistos ar nebuvo grėsmės, kad jos bus pažeistos, tai, kad šios sąlygos įvykdytos konkrečioje byloje, nereiškia, kad kompetentingi nacionaliniai teismai automatiškai ir bet kuriuo atveju įpareigojami priteisti iš ieškovo atlyginti bet kokią žalą, kurią atsakovas patyrė dėl minėtų priemonių.
- 53 Pagrindinėje byloje neginčijama, pirma, kad patentas išduotas tik po to, kai *Richter* pradėjo prekiauti nagrinėjamais produktais, ir kad, kai ieškovė pagrindinėje byloje iš pradžių prašė taikyti laikinąsias priemones, o atmetus šį prašymą – dar kartą 2011 m. gegužės 25 d. paprašė taikyti šias priemones, atsižvelgdama į minėtą prekybą, ji buvo šio patento savininkė.
- 54 Antra, taip pat neginčijama, kad tą pačią datą atsakovės pagrindinėje byloje savo ruožtu jau buvo pateikęs Biurui prašymą pripažinti minėtą patentą negaliojančiu.

- 55 Trečia, reikia priminti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pritaikius 2011 m. liepos 11 d. šias priemones, jas atitinkamai 2011 m. rugsėjo 29 d. ir spalio 4 d. panaikino apeliacinis teismas, o prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nors ir manydamas, kad atsakovės pagrindinėje byloje į rinką įėjo pažeisdamos patentą, grąžinus šias bylas jam nagrinėti, neatnaujino šių laikinųjų priemonių, atsižvelgdamas į šio patento pripažinimo negaliojančiu procedūros eigą ir lygiaverčio Europos patento atsiėmimą.
- 56 Galiausiai, ketvirta, *Bayer* patentas buvo pripažintas negaliojančiu, pirma – 2012 m. rugsėjo 13 d. Biuro sprendimu, vėliau – 2014 m. rugsėjo 9 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nutartimi.
- 57 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir joje Teisingumo Teismui pateiktų klausimų matyti, kad tokiomis aplinkybėmis pagrindinėje byloje nagrinėjami nacionalinės teisės aktai neleidžia teismui nurodyti ieškovui atlyginti atsakovui šiomis panaikintomis laikinosiomis priemonėmis padarytą žalą.
- 58 Atsižvelgiant būtent į šį kontekstą, reikia toliau atsakyti į klausimą, ar tokiomis aplinkybėmis Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 7 dalimi, konkrečiai – joje nurodyta sąvoka „tinkama kompensacija“, draudžiama nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią iš esmės neleidžiama atsakovui gauti žalos, kurią jis patyrė dėl to, kad nesielgė taip, kaip paprastai galima tikėtis, kad elgsis bet kuris asmuo tokioje situacijoje, siekdamas išvengti žalos arba ją sumažinti, atlyginimo, su sąlyga, kad pats ieškovas, prašydamas taikyti laikinąsias priemones, iš esmės elgėsi taip, kaip paprastai galima tikėtis, kad elgsis bet kuris asmuo tokioje situacijoje.
- 59 Kadangi Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 7 dalyje šiuo klausimu nėra aiškios nuostatos, remiantis suformuota jurisprudencija, reikia ją aiškinti atsižvelgiant į atitinkamų teisės aktų kontekstą ir tikslą (šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 6 d. Sprendimo *Koppers Denmark*, C-49/17, EU:C:2018:395, 22 punktą).
- 60 Kalbant apie minėtą kontekstą, pirma, reikia pažymėti, kad iš Direktyvos 2004/48 22 konstatuojamosios dalies *in fine* matyti, jog jos 9 straipsnio 7 dalyje numatyta tinkama kompensacija yra garantija, kurią Sąjungos teisės aktų leidėjas laikė būtina atsakovo patirtoms išlaidoms ir žalai padengti „nepateisinamo reikalavimo“ taikyti laikinąsias priemones atveju.
- 61 Remiantis Direktyvos 2004/48 22 konstatuojamąja dalimi, jos 9 straipsnyje numatytos priemonės visų pirma pateisinamos, kai delsimas intelektualinės nuosavybės teisės turėtojui padarytų esminę nepataisomą žalą.
- 62 Iš to matyti, kad prašymo taikyti laikinąsias apsaugos priemones nepagrįstumo konstatavimas visų pirma suponuoja, kad nėra rizikos, jog intelektualinės nuosavybės teisių turėtojui bus padaryta nepataisoma žala, jei vėluojama imtis jo prašomų priemonių.
- 63 Šiuo klausimu pažymėtina, kad kai atsakovai prekiauja savo produktais, nors buvo pateikta patento paraiška arba egzistuoja patentas, dėl kurio tokia prekyba negalima, – o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, – toks elgesys iš pirmo žvilgsnio gali būti laikomas objektyviu rodikliu, kad šio patento savininkas gali patirti nepataisomą žalą, jei vėluojama priimti jo prašomas priemones. Todėl reaguojant į tokį elgesį jo pateiktas prašymas taikyti laikinąsias priemones negali būti *a priori* laikomas „nepagrįstu“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 7 dalį, siejamą su jos 22 konstatuojamąja dalimi.

- 64 Dėl aplinkybės, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos laikinosios priemonės buvo panaikintos, pažymėtina, kad nors, kaip nurodyta šio sprendimo 52 punkte, ji gali būti viena iš privalomų sąlygų, kad būtų galima naudotis Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 7 dalyje numatytais įgaliojimais, vis dėlto savaime ji negali būti laikoma lemiamu įrodymu, kad prašymas, kuriuo remiantis pritaikytos panaikintosios laikinosios priemonės, yra nepagrįstas.
- 65 Kitokia išvada tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, galėtų atgrasyti nagrinėjamo patento savininką prašyti taikyti Direktyvos 2004/48 9 straipsnyje numatytas priemones, todėl prieštarautų šios direktyvos tikslui užtikrinti aukštą intelektinės nuosavybės apsaugos lygį.
- 66 Antra, kiek tai susiję su ieškovo elgesiu, Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 7 dalį reikia aiškinti atsižvelgiant į jos 3 straipsnį, kuriame įtvirtintas „bendrasis išipareigojimas“, galiojantis visam šios direktyvos II skyriui, apimančiam ir jos 9 straipsnį.
- 67 Pagal Direktyvos 2004/48 3 straipsnio 2 dalį šioje direktyvoje nurodytos priemonės, procedūros ir gynybos būdai, būtini intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimui užtikrinti, turi būti taikomi taip, kad nebūtų sukuriama teisėtos prekybos kliūčių ir būtų numatytos apsaugos priemonės nuo piktnaudžiavimo jomis.
- 68 Taigi šia nuostata reikalaujama, kad valstybės narės ir galiausiai nacionaliniai teismai suteiktų garantijas, kad, be kita ko, Direktyvos 2004/48 9 straipsnyje numatytomis priemonėmis ir procedūromis nebūtų piktnaudžiaujama.
- 69 Šiuo tikslu kompetentingi nacionaliniai teismai turi patikrinti, ar konkrečioje byloje ieškovas nepiktnaudžiavo šiomis priemonėmis ir procedūromis.
- 70 Todėl prašymą priimt prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar ieškovas nepiktnaudžiavo Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 7 dalyje numatyta priemone. Tuo tikslu jis turi deramai atsižvelgti į visas objektyvias bylos aplinkybes, įskaitant šalių elgesį.
- 71 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus turi būti atsakyta taip: Direktyvos 2004/48 9 straipsnio 7 dalį, konkrečiai – joje esančią sąvoką „tinkama kompensacija“, reikia aiškinti taip, kad pagal ją nedraudžiami valstybės narės teisės aktai, kuriuose numatyta, jog nereikia asmeniui atlyginti žalos, kurią jis patyrė dėl to, kad nesielgė taip, kaip paprastai galima tikėtis, kad elgsis bet kuris asmuo, siekdamas išvengti žalos arba ją sumažinti, ir dėl kurių tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, teisėjas nepriteisia iš prašymą dėl laikinųjų priemonių pateikusių šalies žalos, padarytos šiomis priemonėmis, atlyginimo, nors patentas, kurio pagrindu tokių priemonių prašyta ir jos pritaikytos, buvo pripažintas negaliojančiu, su sąlyga, kad tokie teisės aktai leidžia teismui deramai atsižvelgti į visas objektyvias bylos aplinkybes, įskaitant šalių elgesį, siekiant patikrinti, ar ieškovas nepiktnaudžiavo šiomis priemonėmis.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 72 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo 9 straipsnio 7 dalį konkrečiai – joje esančią sąvoką „tinkama kompensacija“, reikia aiškinti taip, kad pagal ją nedraudžiami valstybės narės teisės aktai,

kuriuose numatyta, jog nereikia asmeniui atlyginti žalos, kurią jis patyrė dėl to, kad nesielgė taip, kaip paprastai galima tikėtis, kad elgsis bet kuris asmuo, siekdamas išvengti žalos arba ją sumažinti, ir dėl kurių tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, teisėjas nepriteisia iš prašymą dėl laikinųjų priemonių pateikusių šalies žalos, padarytos šiomis priemonėmis, atlyginimo, nors patentas, kurio pagrindu tokių priemonių prašyta ir jos pritaikytos, buvo pripažintas negaliojančiu, su sąlyga, kad tokie teisės aktai leidžia teismui deramai atsižvelgti į visas objektyvias bylos aplinkybes, įskaitant šalių elgesį, siekiant patikrinti, ar ieškovas nepiktnaudžiavo šiomis priemonėmis.

Parašai.